

Trabzon İlahiyat Dergisi
Trabzon Theology Journal
ISSN 2651-4559 | e-ISSN 2651-4567
TİD, cilt / volume: 9, sayı / issue: 2
(Güz / Autumn 2022): 325-356

Bilinen Son Mevlid: Karaalizâde Hayyat Ömer Efendi'nin Behcetü'l-Âbidîn'i

“The Last Known Mawlid: Qaraalizâde Hayyat Omar Efendi's Behcet al-‘Âbidîn”

Duygu Kayalık Şahin

Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, İslami İlimler,
Temel İslam Bilimleri ABD
Assist. Prof., Sakarya University, Faculty of Islamic Science,
Department of Basic Islamic Sciences
Sakarya/Turkey

e-mail: kayalik_duygu@hotmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9619-633X>

DOI: 10.33718/tid.1186795

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 10 Ekim / Oktober 2022

Kabul Tarihi / Date Accepted: 9 Aralık / December 2022

Yayın Tarihi / Date Published: 31 Aralık / December 2022

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık / December

Atıf / Citation: Duygu Kayalık Şahin, “Bilinen Son Mevlid: Karaalizâde Hayyat Ömer Efendi'nin Behcetü'l-Âbidîn'i”, *Trabzon İlahiyat Dergisi* 9/2 (Güz 2022): 325-356

İntihal: Bu makale, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.

web: <http://dergipark.gov.tr/tid>
mailto: trabzonilahiyatdergisi@gmail.com

Copyright © Published by Trabzon Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi.
Trabzon University, Faculty of Theology,
Trabzon, 61080 Turkey.
Bütün hakları saklıdır. / All right reserved.

Bilinen Son Mevlid: Karaalizâde Hayyat Ömer Efendi'nin *Behcetü'l-Âbidîn'i*

Öz

Hız Muhammed'in dünyayı teşrifinin ve bu esnada meydana gelen mucizelerin temel alındığı mevlidlerde, Hz. Âmine'nin hamileliği ile Hz. Muhammed'in çocukluğu, hilyesi, nübüvveti, miracı, hicreti ve vefatı gibi konular da işlenmiştir. Şairler, Allah'ın rahmetine ulaşmak, Hz. Muhammed'in şefaatine nail olabilmek, bu dünyada bir yadigâr bırakmak, hayırla anılmak ve mevlidlerini okuyanları da Hz. Muhammed'in aşkıyla irşad etmek gibi çeşitli gayelerle mevlid telif etmişlerdir. Türk İslam edebiyatının en yaygın türlerinden biri, sayıları iki yüze yakın olan mevlidlerdir. Literatürde yer almayan ve çalışmamıza konu teşkil eden mevlidlerden biri *Behcetü'l-Âbidîn*'dir. Kaynaklarda ismine rastlamadığımız Karaalizâde Hayyat Ömer Efendi tarafından 1417/1996 senesinde Arap harfleriyle ve aruzun "fâilâtün/ fâilâtün/ fâilün" kalıbıyla yazılan *Behcetü'l-Âbidîn*, mesnevi nazım şeklinde ve 161 beyit hâlinde inşa edilmiştir. Ömer Efendi, Hz. Muhammed'e salavat getirilmesini telkin ettiği vasıta beyitlerinden sonra Arapça salavat virdleri ekleyerek eseri zenginleştirmiştir. Derleme bir mevlid metninden ziyade telif bir mevlid olan ve klasik tarzda tertip edilen *Behcetü'l-Âbidîn*, varlığı bilinen son mevlid olması bakımından önem arz etmektedir. Bu çalışmada öncelikle Karallî mahlaslı Ömer Efendi'nin hayatına dair bilgiler derlenerek sunulmuş; *Behcetü'l-Âbidîn* dil, şekil ve muhteva bakımından incelenmiştir. Eserin transkripsiyonlu metni hazırlanarak ilim dünyasına tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk İslam Edebiyatı, Mevlid, *Behcetü'l-Âbidîn*, Karaalizâde Hayyat Ömer Efendi.

The Last Known Mawlid: Qaraalizâde Hayyat Omar Efendi's *Behcet al-Âbidîn*

Abstract

In the mawlds, in which the birth of Prophet Muḥammad to the world and the miracles that took place during this time were written subjects such as Âmîna's pregnancy and Prophet Muḥammad's childhood, physical and moral characteristics, prophethood, ascension, migration and death were also discussed. Poets have composed mawlds for various purposes such as reaching the mercy of Allâh, attaining the intercession of Prophet Muḥammad, leaving a relic in this world, being remembered with goodness, and burning those who read the mawlid with the love of Prophet Muḥammad. One of the most common types of Turkish-Islamic literature is mawlds. One of the mawlds that is not included in the literature and is the subject of our study is *Behcet al-Âbidîn*. This work written by Qaraalizâde Hayyat Omar Efendi, whose name we cannot find in the sources, in 1417/1996 with Arabic letters and aruz prosody "fâilâtün/ fâilâtün/ fâilün", was built in the form of masnavi verse and in 161 couplets. Omar Efendi enriched the work by adding Arabic salawat virds after the couplets in which he suggested to bring salawat to Prophet Muḥammad. *Behcet al-Âbidîn* which is a copyrighted mawlid rather than a compilation text, and arranged in a classical style, is important in terms of being the last mawlid known to exist. In this study, firstly, information about the life of Omar Efendi, who is nicknamed Qarallî, is compiled and presented and *Behcet al-Âbidîn* has been studied in terms of language, form and content. The transcribed text of the work was prepared and brought to the world of science.

Keywords: Turkish Islamic Literature, Mawlid, *Behcet al-Âbidîn*, Qaraalizâde Hayyat Omar Efendi.

Giriş

Türk İslam edebiyatında Ahmedî (ö. 1410'dan sonra) ile başladığı kabul edilen ve Süleyman Çelebi'nin (ö. 1422?) *Vesiletü'n-Necât*'ından sonra çok sevilip bir geleneğe dönüşen mevlid yazımı, Cumhuriyet Dönemi'nden sonra da klasik tarzda devam etmiştir. Sözlüklerde “doğma”, “doğurma”, “doğum zamanı” ve “doğum yeri” manalarına gelen mevlid kelimesi terim olarak, “başta ve en çok Hz. Muhammed olmak üzere bazı din büyüklerinin doğumlarını ve buna ilave olarak hayatlarından bazı kesitlerin anlatıldığı eserlere verilen addır.”¹ Nûr-ı Muhammedî'nin Hz. Âdem'den Hz. Muhammed'e intikali, Hz. Âmine'nin hamile kalması ve hamileliği müddetince karşılaştığı hadiseler, doğum anında gerçekleşen mucizeler, doğumdan sonra Hz. Muhammed'in ahvali ile Hz. Muhammed'in çocukluğu, miracı, hicreti ve vefatı gibi konuların ele alındığı mevlid metinleri, Türk İslam edebiyatının en zengin türlerinden olmuştur. “Hz. Ali ve Hz. Fatıma için de mevlidler yazılmıştır.”² Ekseriyetle manzum olarak yazılan mevlidlerin, manzum-mensur olanı da mevcuttur. “Edebî bir üslupla ve çoğunlukla mesnevi nazım şekliyle yazılan”³ mevlidlerde konu geçişleri Hz. Muhammed'e salavat getirilmesinin telkin edildiği vasıta beyitleriyle sağlanmış ve bu üslup bir gelenek hâline gelmiştir.

Mevlid metinlerinin yaygınlaşmasında ve literatürde yer almayan klasik tarzdaki mevlid metinlerinin günümüzde hala tespit edilebilmesinde, Allah'ın rahmetine nail olmak, Hz. Muhammed'in şefaatine ulaşmak ve hayırla yad edilmek gibi muhtelif arzuların etkisi aşikârdır. Şairler gerek Süleyman Çelebi'den ilhamla gerek özgün motif ve ifadelerle yüklü çok sayıda mevlid kaleme almışlar kimi zaman da *Vesiletü'n-Necât*'a nazire yazmışlardır.

Cumhuriyet sonrası Arap harfleriyle, klasik tarzda, aruz ölçüsüyle ve mesnevi nazım şeklinde kaleme alınan ve literatürde yer almayan mevlidlerden biri Trabzonlu Karaalizâde Hayyat Ömer Efendi'nin *Behcetü'l-Âbidîn*'idir. 1996 senesinde telif edilen bu eser, varlığı tespit edilen son mevliddir. Bu çalışmada öncelikle, kaynaklarda yer almayan müellifin hayatı hakkındaki bilgiler, ailesi ile yapılan görüşmelerden derlenerek

1 Köksal, “Mevlid Türünün Son Örneklerinden: Rüşdî'nin Mevlidü'n-Nebî'si”, 72.

2 Yekbaş, *Türk Edebiyatında Hz. Ali ve Hz. Fâtıma Mevlidleri*, 30-467.

3 Kütük, “Fetih Öncesinde Yazılmış Bir Mevlid: Ayasofya Müezzini Kemâl'in Mevlidü'n-Nebî'si”, 28.

sunulacaktır. *Vesiletü'n-Necât*'a nazire olmadan ve diğer mevlidlerden de beyitler iktibas edilmeden inşa edilen *Behcetü'l-Âbidîn*'in muhteva, dil, şekil, vezin ve anlatım özellikleri incelendikten sonra mevlidin transkripsiyonlu metni hazırlanarak mevlid literatürüne kazandırılacaktır.

1. Karaalizâde Hayyat Ömer Efendi'nin *Behcetü'l-Âbidîn*'i⁴

1.1 Eserin Müellifi

1909 yılında Trabzon'da dünyaya gelen Ömer Efendi, ilk eğitimini burada tamamlamıştır. Küçük yaşlarda Kur'ân-ı Kerim hıfzına başlayan müellif, çevresindeki müderrisîn-i kirâmdan sarf, nahiv, Arap edebiyatı ve tefsir dersleri almış; Arapça *Tefsîr-i Celâleyn* ile *Tefsîr-i Tıbyân* ve *Tefsîr-i Mevâkıb* gibi Osmanlı Türkçesiyle yazılmış tefsirleri okumuştur. Terzilik mesleğiyle uğraştığı için Hayyat Ömer Efendi olarak tanınan müellif, Erzincan'da medfûn bulunan Hayyat Muhammed Vehbî Erzincânî (ö. 1848), Trabzon'da bulunan Ahi Evran Dede (ö. 1351) ve Hacı Hakkı Baba (ö. 1883) gibi evliyâ-i kirâmın ruhanîyetlerinden müstefid olarak Kâdiriye yolunun Hâlisiye koluna intisap etmiştir. Yazıcıoğlu'nun (ö. 1453) *Muhammediye*'sini, Ahmed Bîcan'ın (ö. 1466'dan sonra) *Envârü'l-Âşıkîn*'ini ve Cezûlî'nin (ö. 1465-66) *Delâilü'l-Hayrat*'ını Osmanlı Türkçesi harfleriyle talim eden Ömer Efendi, *Vesiletü'n-Necât*'ı da ezbere okurdu. Başta Kâdirî tarikatına mensup şairlerin şiirleri olmak üzere Hz. Peygamber'le ilgili manzumeleri mütâlâa ederdi. Aruz vezni tatbikiyle de meşgul olan müellif, biri çalışmamıza konu edilen *Behcetü'l-Âbidîn* biri de Abdülkadir Geylanî'nin Arapça *Esmâü'l-Hüsnâ Kasidesi*'nin Türkçe manzum tercümesi⁵ olmak üzere Osmanlı Türkçesiyle iki eser telif etmiştir. Karaalizâde Hayyat Ömer Efendi 1996 yılında Trabzon'un Akçaabat ilçesinde vefat etmiştir.⁶

Karaalizâde Ömer Efendi, *Behcetü'l-Âbidîn*'de iki yerde "Karallî" mahlasını kullanmıştır:

Ey **Karallî** vir şalât ol şâd-mân

Koyma dilden yâd-ı cânânı bir ân (111)

4 Bu bölümde Fatih Köksal tarafından hazırlanan *Mevlid-nâme*'deki mevlid metninin tanıtılmasında uygulanan metot takip edilmeye çalışılmıştır. bk. Köksal, *Mevlid-nâme*.

5 Eser, tarafımızca yayına hazırlanmaktadır.

6 Müellifin hayatı hakkındaki bilgiler, ailesi ile yapılan görüşmelerden derlenmiştir.

*Yâ İlâhî kıl **Qarallî**'yi vehîb
Dü cihân içre habîbine karîb (159)*

1.2. Eserin Adı

Eserin adı başlıkta *Behcetü'l-Âbidîn* şeklinde geçmektedir. Eserin telif sebebinin beyan edildiği satırlarda da müellif, “*Bu fakîr u hâk-sâr u hâk-i pâ-yi ‘uşşâk-ı nebî daîhi ‘aynî gâye ile haddini tecâvüz idüp Behcetü'l-Âbidîn'i terennüm itmege çalışarak mütâla'a idecek ihvân-ı kirâmın müsâmağa ve du‘âlarına tâlib olmuştur.*” ifadelerinde görüldüğü üzere ibadet edenlerin sevinci manasına gelen *Behcetü'l-Âbidîn*'i terennüm etmeye çalıştığını bildirmiştir. Eserin sonunda ise vezin gereği eser adının “Behce” şeklinde kısaltılarak verildiğini görmekteyiz:

*Hamdülillâh **Behce**'miz oldı tamâm
Rûh-i pâk-i Aḥmed'e şoñsuz selâm (161)*

1.3. Eserin Telif Tarihi

Karaalizâde Ömer Efendi, eserin 160. beytinde eserin telif tarihini ebced hesabıyla 1417/1996-1997 olarak belirtmiştir:

*Târîhin virdim bu cehd olsun habîb
Yâ Me'ab u yâ Ğafûr u yâ Mucîb*

یا مآب یا غفور یا مجیب

1.4. Eserin Vezni ve Beyit Sayısı

Eser çoğu mevlid metninin de vezni olan aruzun “fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün” kalıbıyla ve mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Metinde, azımsanmayacak miktarda aruz kusuru ile imale ve zihaf gibi aruz uygulamaları bulunmaktadır. Bu kusur ve uygulamalara rağmen eserin telif tarihi olan 1996-1997 senesi ve şairin aldığı edebiyat eğitimi göz önünde bulundurulduğunda şairin aruza hakimiyetinin kabul edilebilir olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Eserdeki topyekûn beyit sayısı ise 161'dir ve bu beyitlerin 6'sı vasıta beytidir. *Behcetü'l-Âbidîn*, beyit sayısına göre kısa mevlidler grubunda yer almaktadır.⁷

7 Köksal'a göre mesnevi tarzında yazılan mevlidler beyit sayısına göre kısa, orta ve

1.5. Eserin Telif Sebebi

Hayyat Ömer Efendi *Behcetü'l-Âbidîn*'in başında mensur bir sebebi-telif bölümü yazmıştır. “*Sadıklarla beraber olunuz*”⁸ ayeti ve “*Kişi sevdiği ile beraberdir*”⁹ hadisine göre iki âlemde de Hz. Muhammed ile beraber olmak için onu çok sevmek gerektiğini dile getiren müellif, Hz. Muhammed’in şefaatine ulaşmak gayesiyle bir mevlid kaleme almaya çalıştığını ifade etmiştir:

“Şādıklarla berāber oluñuz āyet-i celīlesi ve kişi sevdiği ile berāberdir hadīṣ-i şerīfleri mūcibince dūnyā ve ‘ukbāda kā’inātın efendisi ḥabī-bullāh ‘aleyhi’ş-şalātü ve’s-selām ile berāber olmaḡ ve dāreynde sa‘ā-dete kavuşmaḡ için onu çok sevmek gerektiği āşikārdır... Resūlullāh ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāmın ‘āşıkları ‘aşkın tezāhürü olarak onuñ varlık ‘ālemini şereflendirmesini konu idinen pek çok mevlid metni te’lif itmişler ve bu metinleri şalāt ü selāmlar ile müzeyyen kılmışlar, bunuñla fenāfi’r-resūl ḥāline yaklaşmayı, mü’minleri yaklaşdırmayı ve ḥāce-i kā’ināt ‘aleyhi’s-selāmın şefā’atine mazhar olmayı ḡāye idinmişlerdir. Bu fakīr u ḡāk-sār u ḡāk-i pāy-i ‘uṣṣāk-ı nebī daḡi ‘ay-nı ḡāye ile ḡaddini tecāvüz idüp Behcetü’l-‘Âbidîn’i terennüm itmeḡe çalışarak müṭālā’a idecek ihvān-ı kirāmın müsāmaḡa ve du‘ālarına tālip olmuşdur.” (s. 1-2)

1.6. Eserin Muhtevası ve Kaynakları

“Sebeb-i Te’lif”, “Münâcât”, “Mevlîdü’n-Nebî sallallāhu ‘aleyhi ve sellem”, “Na’tu’n-Nebî sallallāhu ‘aleyhi ve sellem”, “Mi’râcü’n-Nebî sallallāhu ‘aleyhi ve sellem” ve “Hâtîme” başlıklarının bulunduğu *Behcetü'l-Âbidîn*, altı bölüm hâlinde tertip edilmiştir. Bu bölümler Hz. Muhammed’e salavat getirilmesinin telkin edildiği vasıta beyitleriyle birbirine bağlanmıştır. Hayyat Ömer Efendi, vasıta beyitlerinin akabinde ise intisap ettiği tasavvuf yolunun kurucusu Abdülkadir Geylanî’nin virdlerinden kaynağını belirtmeden örnekler alıntılanmıştır. Ayrıca eserin muhtelif yerlerinde ayet ve hadis iktibaslarının yapıldığı da görülmektedir.

---

uzun mevlidler şeklinde gruplandırılabilir. 500 beyite kadar olanlar kısa mevlidler, 500-1000 beyit arasında olanlar orta uzunlukta mevlidler ve beyit sayısı 1000’den fazla olanlar da uzun mevlidler şeklinde değerlendirilebilir. bk. Köksal, *Mevlid-nâme*, 26.

8 *Diyanet İşleri Başkanlığı Meali* (Erişim 10 Ekim 2022), et-Tevbe 9/119.

9 Buhârî, “Edeb”, 96; Müslim, “Birr”, 165.

Mensur bir sebep-i telif ile başlayan *Behcetü'l-Âbidîn*'in 1-8. beyitlerinde bismelenin faziletinden, her işe besmeleyle başlamanın öneminden ve besmeleden sonra da hamdele ve salvelenin okunmasının makbul olduğundan bahsedilmiştir. 9-26. beyitlerde Allah'ın güzel isimleri zikredilerek tevhid muhtevalı ifadeler kaleme alınmış, 27-35. beyitlerde de Allah'a münacatta bulunularak af ve mağfiret dilenmiştir. Karaalizâde Ömer Efendi, Abdülkadir Geylânî'nin *el-Evrâdü's-şerifiyyeti'l-Kâdiriyye*¹⁰'sinden bir vird iktibas etmiştir.

36-43. beyitlerde Hz. Âmine'nin hamileleği ve Hz. Âmine'ye doğacak çocuğuna Muhammed adı verilmesinin bildirilmesi ele alınmış; 44-52. beyitlerde de Hz. Muhammed'in Adnan'a kadar ulaşan silsilesi sayılmıştır. 53-65. beyitlerde 571 senesinde Hz. Muhammed'in dünyayı teşrif ettiğini belirten müellif, Busrâ'nın köşklerinin aydınlanırken Kısra'nın mabedinin yıkıldığını ve çeşitli mucizeler hâsıl olduğunu kaleme almıştır. 66-78. beyitlerde Hz. Muhammed'e duyulan muhabbet dile getirilmiş, onun şefaatine ulaşma arzusu ifade edilmiştir. Ardından Abdülkadir Geylânî'nin *el-Füyûzâtü'r-Rabbâniyyetü*¹¹ adlı eserinden bir vird iktibas edilmiştir.

79-112. beyitlerde Hz. Muhammed'in güzel isimlerini ve sıfatlarını zikrederek onu metheden Ömer Efendi, Abdülkadir Geylânî'nin *el-Füyûzâtü'r-Rabbâniyyetü* adlı eserinden bir vird iktibas etmiştir.

113-125. beyitlerde Hz. Muhammed'in aile bireyleri ve sahabeleri tanıtılmış, ardından bir hadis iktibas edilmiştir. 126-153. beyitlerde Hz. Muhammed'in miraç mucizesi tahkiye edilmiştir. Ömer Efendi, mezkûr beyitlerden sonra da Abdülkadir Geylânî'nin *el-Füyûzâtü'r-Rabbâniyyetü* adlı eserinden bir vird yerleştirmiştir. 154-161. beyitlerde Allah'a münacatta ve duada bulunan müellif, eserin telif tarihini de belirtmiştir.

1.7. Eserin Dil ve Anlatım Hususiyetleri

Behcetü'l-Âbidîn'de hem mevlid metinlerinde görülen sadeliği ve açıklığı hem de Arapça kelime ve tamlamaları bir arada müşahede etmek mümkündür. 1996-1997 tarihinde telif edilmiş olan bu eserde, şairlik iddiasında olmayan ve Hz. Muhammed'e duyduğu derin muhabbet münasebetiyle mevlid kaleme aldığı dile getiren Hayyat Ömer Efendi, bilhas-

10 Geylânî, *el-Evrâdü's-şerifiyyetü'l-Kâdiriyye*.

11 Geylânî, *el-Füyûzâtü'r-Rabbâniyyetü*.

sa seçtiği Arapça terim, sıfat ve isimlerle eserin dilini telif ettiği döneme göre ağırlaştırmıştır. Tevhid, münacat ve naat bölümlerinde ağırlaşan dil, mevlid ve miraç hadiselerinin tahkiye edildiği bölümlerde görece sadeleşmiştir. Terzilik mesleğiyle meşgul olup etrafındaki din hocalarından kendi gayretiyle ilim talim eden bir müellif tarafından 20. yüzyılda aruz vezniyle bir eser kaleme alınmış olması, hem mevlid geleneğinin hem de klasik edebiyat dilinin devam ettiğinin bir nişanesidir.

Genellikle mücerred ve mürekkebe kafiye kullanıldığı *Behcetü'l-Âbidîn*'de rediflere de sıklıkla yer verilmiştir. Ömer Efendi, aynı redifleri kimi zaman peş peşe kullanarak metin içerisinde bir ahenk oluşturmuştur. Bu ahengi sadece rediflerle değil birbiri ardınca gelen mısralardaki kelime tekrarlarıyla da sağlamıştır.

Hz. Muhammed'in doğum tarihinin miladi yılla verilmesi dikkatleri çekmektedir. Bu uygulama *Behcetü'l-Âbidîn*'i diğer mevlidlerden ayırmaktadır:

Vâhid ü seb'üne hamse mi'etin
Târîhinde doğdı ol Hablü'l-metîn (53)

1.8. Eserin Nüshası

Eserin tek nüshası, Karaalizâde Efendi'nin ailesinde bulunan müellif nüshasıdır. Bu nüsha, 9 yapraktan müteşekkildir. Eserin manzum kısımları çift sütun hâlinde çizgili sayfalara harekesiz nesihle yazılmıştır. Arapça mensur kısımlar ise çizgisiz sayfalara harekeli nesihle yazılmıştır. Eser kurşun kalemle telif edilmiş, sayfaların sağ üst köşesine sayfa numaraları eklenmiştir. Nüshanın 9. sayfasında basit bir çiçek resmi çizilmiştir.

Değerlendirme

Türk-İslam edebiyatında mevlid telif eden müelliflerin pek çoğu Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-Necât*'ından vezin, şekil ve motif bakımından etkilenmiştir. *Behcetü'l-Âbidîn* de Süleyman Çelebi'nin eseri gibi mesnevi nazım şeklinde "fâilâtün/ fâilâtün/ fâilün" aruz kalıbıyla yazılmıştır. *Vesîletü'n-Necât*'tan sonra bir gelenek hâline gelen Hz. Muhammed'e salat getirilmesinin telkin edildiği vasıta beyitlerine yer veren Karaalizâde Ömer Efendi, sadece telkinle yetinmemiş Abdulkadir Geylânî'nin eserlerinde yer alan salavat virdlerini iktibas etmiştir. Böylelikle diğer mevlidlerde rastlamadığımız bir üslup ortaya koymuştur.

Ömer Efendi'nin söyleyiş ve mevlid motiflerini ifade ediş bakımından da özgün olduğunu söylemek mümkündür. Müellifin, başka mevlidlerden doğrudan alıntılar yapmamış olması ve eserini Hz. Peygamber için söylenen virdlerle zenginleştirmesi eserin özgünlüğünü artırmaktadır. Türk-İslam edebiyatında Arap harfleriyle mevlid yazma geleneğinin hâlen devam ettiğini gösteren bir örnek olması bakımından da kıymetli olan *Behcetü'l-Âbidîn*, derleme değil telif bir eserdir.

Hayatı hakkındaki bilgilere aile bireyleri vasıtasıyla ulaşabildiğimiz Ömer Efendi, terzilik mesleğiyle hayatını idame ettirirken Hz. Muhammed'le ilgili halk arasında çok sevilen kitapları okuyarak kendisini geliştirmiştir. 1996-1997 yılında kaleme alınmış olması göz önünde bulundurulduğunda bu zamanda aruz vezniyle manzum ve özgün bir eser telif edebilecek derecede şairlik yeteneğine sahip olduğunu söyleyebileceğimiz müellifin aruz tatbikinde yaptığı bazı aruz kusurlarının ise eserin değerini zayıflatmadığını söyleyebiliriz.

Bu çalışmaya konu edilen *Behcetü'l-Âbidîn* adlı eser, ilk örneklerinin XV. yüzyılda telif edildiği kabul gören mevlid türünün bilinen son örneği olması bakımından önem arz etmektedir.

Kaynakça

Abdülkadir Geylânî, *el-Füyûzâtü'r-Rabbâniyyetü*. Mısır: Matbaatü Mustafâ, t.s.

Abdülkadir Geylânî. *el-Evradü's-şerifiyyetü'l-Kadiriyye*. çev. Şeyh Naci. İstanbul: Mahmud Bey Matbaası, 1326.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'ü's-sahîh*. nşr. Muhammed Züheyr b. Nasr. b.y.: Dâru Tavki'n-Necât, 1422/2001.

Diyanet İşleri Başkanlığı Meali. Erişim 10 Ekim 2022. <https://kuran.diyamet.gov.tr/mushaf>.

İbn Mâce. *es-Sünen*. nşr. Salih b. Abdülaziz b. Muhammed b. İbrahim Âl eş-Şeyh. Riyad: Darussalam, 1991.

Köksal, Mehmet Fatih. "Mevlid Türünün Son Örneklerinden: Rüşdî'nin Mevlidü'n-Nebî'si", *KÜLTÜR* 4 (2021), 71-108.

Köksal, Mehmet Fatih. *Mevlid-nâme*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.

Kütük, Rıfat. "Fetih Öncesinde Yazılmış Bir Mevlid: Ayasofya Müez-zini Kemâl'in Mevlidü'n-Nebî'si". *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 40/1 (2016), 27-95.

Müslim, Ebü'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccâc. *Câmi'ü's-sahîh*. nşr. Muhammed Fuad Abdülbaki. Beyrut: Dâru İhyâü't-Türâsî'l-Arabiyyi, ts.

Tirmizî, Ebu İsa Muhammed ibn İsa. *es-Sünen*. thk. Ahmed Muhammed Şakir. Mısır: Mektebetü'l-Halebî, 1975.

Yekbaş, Hakan. *Türk Edebiyatında Hz. Ali ve Hz. Fâtıma Mevlidleri*. Ankara: Asitan Kitap, 2012.

Metin¹²

[1]

Behcetü'l-Âbidîn **Bismi'llâhi'r-raḥmani'r-raḥîm** **Sebeb-i Te'lîf**

*Şadıklarla berâber oluñuz*¹³ âyet-i celîlesi ve *kişi sevdiği ile berâberdir*¹⁴ hadîs-i şerîfleri mücibince dünyâ ve 'ukbâda kâ'inâtüñ efendisi ḥabîbullâh 'aleyhi's-şalâtü ve 's-selâm ile berâber olmak ve dâreynde sa'âdete kavuşmak için onu çok sevmek gerektiği âşikârdır. Allâh Te'âlâ kendi sevgisini onuñ sevgisine ve oña ittibâyâ müstenid kılmış oña ḥabîbim diye hitâb buyurmuşdur. 'Aşıkñ eñ bâriz özelliği ma'sûkını bir laḥza daḥi dilinden ve ḳalbinden düşürmemesidir. 'Aşık ma'sûkını dâ'im yâd itmekle 'aşkıñ ziyâdeleşdirir. 'Aşkı ziyâde oldıkça yâd itmesi artar ve sonunda kendi varlığı ma'sûkıñ varlığında fenâ bulur. Artık gönül 'âleminde ikilik ortadan ḳalkmış muḥibb ve maḥbûb tek bir varlık olmuşdur. Varlığın ḥabîbiñ varlığında fenâ bulması ḥâline fenâfi'r-Resûl ta'bîr idilir ki bu ḥâli bulmadan Allâh Te'âlâ'nın gerçek sevgisine ulaşmak ḡayr-ı ḳâbil-i imkândır. Ḥabîbullâh'ı yâd itmeniñ eñ güzel yolu oña çokça şalât ü selâm okumak olup şalât ü selâm okumak Ḳur'an-ı Kerîm'de mü'minlere emr idilmiştir.

[2]

Resûlullâh 'aleyhi's-şalâtü ve 's-selâmın 'aşıkları 'aşkıñ tezâhürü olarak onuñ varlık 'âlemini şereflendirmesini konu idinen¹⁵ pek çok mevlid metni te'lîf itmişler ve bu metinleri şalât ü selâmlar ile müzeyyen kılmışlar, bunuñla fenâfi'r-resûl ḥâline yaklaşmayı, mü'minleri yaklaştırmayı ve ḥ'âce-i kâ'inât 'aleyhi's-selâmın şefâ'atine mazhar olmayı ḡâye idinmişlerdir. Bu faḳîr u ḥâk-sâr¹⁶ u ḥâk-i pây-i

12 Metinde transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır. Müellif nüshası olması sebebiyle, metnin imlasına sadık kalınmış; gerekli düzenlemeler dipnotta belirtilmiştir. "Nazal n/nun" kullanımında müellifin imlasının istikrarsız olmasından dolayı, bunlara dipnotta ayrıca işaret edilmemiştir.

13 et-Tevbe 9/119.

14 Buhârî, "Edeb", 96; Müslîm, "Birr", 165.

15 idinen: idinnen, nüsha.

16 ḥâk-sâr: ḥâk-sâr, nüsha.

‘uşşâk-ı nebî daği ‘aynı gâye ile haddini tecävüz idüp *Behcetü'l-‘Ā-bidīn*’i terennüm itmege çalışarak mü’tâlâ’a idecek ihvân-ı kirâmiñ müsâmaħa ve du‘âlarıña t̄âlîp olmuşdur.

[3]

Münâcât

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

1. Besmeyleyle başlamağdır emr-i Hâk
Râh-ı Hâk’dır besmeyleyle başlamağ
2. Besmeyleyle başlıyor cümle suver
Besmeyleyle her sözüñ eyle güher
3. Besmele âb-ı hayâtdır insâna
Hâkğ’ı añmağ eñ büyük sözdür saña
4. Çözmek isterseñ bu râzıñ özüñi
Besmeyleyle ibtidâ it sözüñi
5. Besmeyleyle hamdeyleyle şalvele
Vâcib oldı mübtedâ her bir dile
6. Her kim ibtidâda söyler besmele
Arkasından hamdeyleyle şalvele
7. Hâk onuñ âsârını âsân ider
Cümle efkârıñ bilâ-noksân ider
8. Yâ İlâhî dü cihân öñden soña
Hamd-i bî-pâyân maħşüşdur saña¹⁷

17 Mısranın vezni kusurlu.

9. Cümle 'âlem bir muhayyel gölgedir
Gölgeler aşl-ı vücûddan belgedir

10. Hâlıkü'l-ekvân'a ekvândır delîl
Ketm idenler oldı dâreynde zelîl

11. Varlığıñ her var olandan âşikâr
Birliğiñ her zerrede kıldı qarâr

12. Kulluğundan başka her şey bir serâb
Ente yek varlık budur re'y-i şavâb

13. Hîlmi bol ihsânı bol soñsuz güzel
Evvel u Âhir ü Bâkî Lem-yezel

14. Hîlmi soñsuz luṭfi soñsuz pâdişâh
Kullara mağfireti soñsuz penâh

15. Ey kuluñ kalbinde bin ilhâm iden
Kudretinden 'âleme in'âm iden

16. Nûrını her zerrede pinhân iden
Karşılıksız vehb iden ihsân iden

17. Yâ 'Afüvv u yâ Ra'ûf u yâ Raḥîm
Yâ Laṭîf u yâ Veliyy u yâ Kerîm

18. Yâ 'Alîm u yâ Ḥalîm u yâ Raḳîb
Yâ Ğafûr u yâ Şekûr u yâ Mucîb

[4]

19. Yâ ‘Azîm u yâ ‘Aliyy u yâ Kebîr
Yâ Müzıll u yâ Mu‘izz ü yâ Hâbîr
20. Yâ Bedî‘ u yâ Vedûd u yâ Ehad
Yâ Reşîd u yâ‘Azîz u yâ Şamed
21. Yâ Mu‘îd u yâ Mümîit u yâ Vekîl
Yâ Hâkîm u yâ Kaviyy u yâ Celîl
22. Yâ Hafîz u yâ Muhiṭ u yâ Hamîd
Yâ Metîn u yâ Hasiḃ u yâ Mecîd
23. Yâ Müheymin yâ Muşavvir yâ Şabûr
Yâ Muḳaddim yâ Mü’ehḫir yâ Başîr
24. Nâfi‘ u Mu‘ṭiyy u Mün‘îm u Bedî‘
Şâdık u Vâris ü Muḳşid ü Mübdî
25. Kâdir u Kayyûm u Evvel ve’s-selâm
Müte‘âlî Zü’l-Celâli ve’l-İkrâm
26. Devr ider ‘aşkıñla dünyâ kürresi
Zıkr ider hû söyleyüp her zerresi
27. Yâ İlâhî gönümüz şubḫ u mesâ
Katre-i ‘aşkıñla yansun bâ-şafâ
28. Pâdişâhâ bâbın içre biz gedâ
Çün Kerîm’sin bekleriz senden ‘atâ

29. Cürm ü 'ișyân her ne deñlü olsa da
Kesmeyiz senden ümîdi ebedâ

30. 'Ömrümüz kıl tâ'at u kulluk ile
Olmasun senden uzak soñsuz çile

31. Ol Muḥammed Muştafâ'nın 'aşkına
Ol Resül-i müctebânın 'aşkına

32. Cümleden evvel onu ḥalk eyledin
Rûḥ-ı pâkine ḥabîbimsin didin

33. Ol sebebdir 'âlemiñ ḥilḳatına
Ol meded¹⁸ itmez mi maḥlûkâtına

34. Ol ḥabîbe emr-i Sübhân'dır selâm
Ol selâmla müntehîdir her kelâm

35. *Raḥmetiñden vir bize oddan necât*
Yâ İlâhî kıl tecelliñ bi'ş-şalât

[5]

eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Resûlallâh
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Ḥabîballâh
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Ḥalîlallâh
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Nebiyyallâh
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Şafiyyallâh
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ ḥayra Ḥalkıllâh
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ nûra 'Arşillâh
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ emîne Vaḥyillâh

18 meded: medet, nüsha.

eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ men Zeyyenehullâh
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ men Şerrafehullâh
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ men Kerremehullâh
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ men 'Azzemehullâh
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ men 'Allemehullâh
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Seyyide'l-Mürselîn
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ İmâme'l-Müttekin
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Hâteme'n-Nebiyîn
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Şefî'a'l-Müznibîn
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Raḥmeten li'l-Âlemîn
eş-Şalâtü ve's-selâmu 'aleyke yâ Resûle Rabbi'l-Âlemîn
Şalavâtullâhi ve melâ'iketihî ve enbiyâ'ihî ve rusûlihî ve ḥameleti
'arşihî ve cemî'i ḥalkihî 'alâ seyyidinâ Muḥammedin ve 'alâ âlihî ve
şahbihî ecma'in.¹⁹

[6]

Mevlîdü'n-Nebî Şallallâhu 'Aleyhi ve Sellem

36. Ḥalîlullâh du'â itdi Kâ'be'de

Didi Rabb'im hidâyet vir ümmete

19 "Ey Allah'ın resulü, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey Allah'ın habibi, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey Allah'ın halili, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey Allah'ın nebisi, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey Allah'ın seçtiği zât-ı şerîf, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey Allah'ın halk ettiklerinin en hayırlısı, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey Allah'ın arşının nûru, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey Allah'ın vahyinin emîni, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey Allah'ın müzeyyen kıldığı, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey Allah'ın şerîf kıldığı, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey Allah'ın mükerrem kıldığı, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey muazzam Allah'ın müfehham kıldığı, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey Allah'ın bütün ilimleri öğrettiği salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey cümle enbiyâ ve mürselînin ulusu, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey takvâ sâhiplerinin imâmı, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey Nebîlerin sonuncusu, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey günâhkârların şefâatçısı, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey âlemlere rahmet olan, salât ve selâm senin üzerine olsun. Ey âlemlerin Rabb'inin resulü, salât ve selâm senin üzerine olsun. Allah'ın, meleklerin, enbiyanın, resullerinin, arşı taşıyan meleklerin ve bütün yaratılmışların salât ve selâmı, Muhammed Mustafa ile bütün ailesi ve ashabının üzerine olsun." Geylânî, el-Evrâdü's-şerifiyyetü'l-Kâdiriyye, 1-18.

37. Onlara gönder cenâbından Resûl
Tâ ki bulsunlar cemâline vüsûl
38. Didi 'Îsâ eyâ benî İsrâ'îl
Size müjdelerim bir şâh-ı Rüsûl
39. İsmi Aḥmed ü Muḥammed olacaḡ
Dîni ḥaşre dek pâyidâr ḡalacaḡ
40. Anası Âmîne Ḥatun binti Vehb
Zühreviyyûn mekârimetü'n-neseb
41. Ḥâmileyken Âmîne ümm-i ḡabîb
Bir rü'yâ gördüm didi ḡâyet necîb
42. Söylediler baña ey ümm-i nesîb
Kim Muḥammed ola ismin ol ḡaḡîb
43. Muḡtafâ dir ḡilḡatin zübdesiyim
Ḡardeşim 'Îsâ Nebî müjdesiyim
44. Ceddîm İbrâḡîm Ḥalîl du'âsiyim
Annem Âmîne'niñ Ḥaḡ rü'yâsiyim
45. Ebî 'Abdullâḡ bin 'Abdü'l-muḡḡalîb²⁰
Ḥâşimiyyûn²¹ ol ḡasîb u ol nesîb
46. İbni Ḥâşim²² bin 'Abdümenâf sehî
Şalli 'alâ seyyidinâ el-Velî

20 Mısranın vezni kusurlu.

21 Ḥâşimiyyûn: Ḥâşimiyyûn, nüsha.

22 Ḥâşim: Ḥâşim, nüsha.

47. Bin Kuşay ibni Kilāb bin Mürretin
Şalli ‘alā seyyidinā el-Metīn
48. İbni Ka‘bin bin Lü‘ey bin Gālibin
Şalli ‘alā seyyidinā Ṭayyibin
49. İbni Fihri İbni Mālik İbni Naḍr
Şalli ‘alā Muḥammedini’l-Muḥtār
50. Bin Kināne bin Ḥuzeym bin Müdrike
Vir şalāvāt adı güzel Aḥmed’e
51. İbni İlyās ibni Muḍar bin Nizār
Şalli ‘ale’n-nebī şāḥibu’l-izār²³
52. Bin Me‘adin İbni ‘Adnān muttaşıl
Tā bulur İsmā’il’e ondan vuşul
53. Vāḥid ü seb‘üne ḥamse mi’etin
Tārīḥinde doğdı ol Ḥablü’l-metīn
54. Şād u ḥandāndır²⁴ semāvāt u zemīn
Teşrif itdi *rahmeten li’l-‘ālemīn*²⁵

[7]

55. Mevşūf-ı müjde vü rü’yā vü du‘ā
‘Ālem-i nāşūtda gösterince pā
56. Bir dem aydınlandı kuşūr-ı Büsrā
Pür-ḥarāb oldı me‘ābid-i Kusrā

23 Mısranın vezni kusurlu.

24 ḥandāndır: ḥandāndır, nüsha.

25 “Ālemlere rahmet olarak” el-Enbiyâ 21/107.

57. Bu gelen 'İsâ Nebî müjdesidir
Bu gelen 'âlemlerin zübdesidir
58. Bu gelen İbrâhîm'iñ du'âsıdır
Bu gelen zât cümle nâsıñ hâşıdır
59. Doldı 'âlem içre envâr-ı şafâ
'Âlem-i nâsûta geldi Muştafâ
60. Hâşıl oldı dürli dürli mu'cizât
Tâ bilinsin 'âleme geldi hayât
61. Doğdı ol peygamber-i âhîr zamân
Şâd u ħandândır²⁶ zemîn u âsumân
62. Âmine'niñ hânesi nûr üzre nûr
Teşriifiyle ehl-i Mekke pür-sürür
63. Âmine'den tıydı 'Abdü'l-muṭṭalîb²⁷
Kim Muḫammed ola ismin ol ḫabîb
64. Aldı 'Abdü'l-muṭṭalîb ol serveri
Ka'be'ye götürdi ol meh-peykeri
65. İsmîni Muḫammed koydı bâ-şafâ
Vaşfıdır hem müctebâ vü Muştafâ
66. Ey ḫamuya tâ ebed ser-tâc olan
Ey gönüller derdine 'ilâc olan

---

26 ħandândır: ħandândır, nüsha.

27 'Abdü'l-muṭṭalîb: 'Abdü'l-muttalîb, nüsha.

67. Ey risâletle mükerrem aşfiyâ
Ey nübüvvetle müşerref evliyâ
68. Yâ Resûlallâh şefâ'at kıl bize
Tâ ki vuşlat kılalım Rabb'imize
69. Ey kudümü kâ'inata cân viren
Ey zuhûrî 'âleme mîzân viren
70. Nûr-ı pâki menba'-ı feyz-i kemâl
Tâ ezelden âşinâ-yı Zü'l-celâl
71. Haqq'ı sevmek ittibâña müstenid
Tâbi' olmayanlar oldu nâ-ümîd
72. Nâ-ümîd olmak küfür nişânesi
Tâ ebed hûsrânda²⁸ cân pervânesi
- [8]**
73. Merhabâ ey h'âce-i mükevvenât
Merhabâ ey ser-firâz-ı kâ'inât
74. Mevlidiñ virdi cihâna şân-ı hûş
Mevlidiñ kıldı bizi oddan hâlâş
75. Haq Te'âlâ'dan 'aţâsın bizlere
Sen şefî'sin 'âsî mücrim yüzlere
76. 'Âlemiñ varlığına sensin sebep
Cümle varlık saña şalât ider hep

---

28 hûsrânda: hûsrânda, nüsha.

77. Yâ Resûlallâh şefâ'at el-emân
Ey şefî' u melce'-i âhîr zamân

78. Yâ İlâhî eyle bize merhâmet
Ol habîbe kıl şalavât tâ ebed

[9]

Allâhümme şalli ve sellim 'aleyhi ve 'alâ âlihi ve aşhâbihi ve evlâdihî ve ezvâcihî ve zürriyâtihi ve ehl-i beytihi ve 'itretihî ve 'aşiretihi ve aşhârihi ve ahhâbihi ve etbâ'ihî ve eşyâ'ihî ve enşârihi ve hazeneti esrârihi ve me'âdini envârihi ve künûzi'l-ħaħkâ'ıķı ve hüdâti'l-ħalâ'ıķı nücümü'l-hüdâ limen iħtedâ ve sellim teslîmen keşîran dâ'imen ebeden ve'rza 'an külli's-şahâbeti rızan sermeden 'adede ħalkıke ve zînete 'arşike ve rızâ'en nefsike ve midâde kelimâtike küllemâ zeke-reke zâkirun ve sehâ 'an zıkrıke ğâfilün şalâten tekünü leke rızâ'en ve li ħaħķıhi edâ'en ve lenâ şalaħen ve âtihi'l-vesilete ve'l-fazilete ve'd-derecete'l-âliyete'r-rafi'ate ve'b'aşhü'l-maħâme'l-maħmüde ve'e'tihî'l-livâ'e'l-ma'ķüde ve'l-ħavza'l-mevrüde ve şalli yâ rabbi 'alâ cemî'î ihvânihi mine'n-nebiyyîne ve'l-mürselîne ve 'alâ cemî'î-evliyâ'î ve's-şâlihîn.²⁹

29 "Allah'ım Resûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem efendimize, âline, ashâbına, evlâdına, pak zevcelerine, zürriyetine, ehl-i beytine, nesline, yakınlarına, mümin akrabalarına, sevenlerine, yoluna tabi olanlara, dvasına taraftar olanlara ve yardım edenlere, semadan O'nunla inen esrâr, envâr ve hakikatleri başka gönüllere taşımak suretiyle insanlara rehberlik yapanlara, yollarını arayanlara, yıldızlar gibi çok, daimî ve ebedî salavât-ı şerîfelerle salât ü selâm eyle. Her zikreden zikrettiği, her gaflet eden de gaflette kaldığı sürece yarattıkların adedinde, arşın ağırlığına ve kelimelerinin mürekkepleri miktarınca sermedî bir hoşnutlukla bütün ashâb-ı kirâmdan razı ve hoşnut ol. Okumuş olduğumuz salavât-ı şerîfeleri habîb-i ekremine layık ve senin hoşnutluğuna, bizim de salâhımıza vesile eyle. O'na vesileyi, fazileti, derece-i âliyeyi, livâü'l-hamdi ve havzı ver. Onu Makâm-ı Mahmûd'a erıştır. Kardeşleri olan iğfer enbiya ve mürseline, bütün evliya ve salihlere de salât ve selâm eyle." Geylânî, el-Füyûzâtü'r-Rabbâniyyetü, 108.

[10]

Na‘tu’n-nebī Şallallāhu ‘Aleyhi ve Sellem

79. Aḥmed ü Maḥmūd Muḥammed Muştafā
Kāmil ü Eklīl ü Ṭāhir Müctebā
80. ‘Āqı̄b u Ṭāhā imāmü’l-mürselīn
Nīmetullāh Şāhibu’l-ḥüccet Metīn
81. Hāşimiyyūn³⁰ *Raḥmeten li’l-‘ālemīn*³¹
Hem Ḳureşsiyyūn Muḥammedü’l-emīn
82. Şāhibu’ş-şultān Ebu’l-Ḳāsım Nesīḥ
Seyyidü’l-kevneyn ḥabībullāh Vecīh
83. Cāmi‘u’l-ḳayyim şırāṭu’l-müstaḳīm
‘Urvetü’l-vüşkā Mükerrrem ve’l-Kerīm
84. Şāhibu’l-izār Ebu’t-ṭayyib mübīn
Şāhibu’l-mi‘rāc Ebu’t-ṭāhir emīn
85. Şāhibu’l-ḥātem Muḳīmü’s-sünneti
Fātiḥ u miftaḥ nebīyyu’t-Tevbeti
86. Nāşır u Menşūr u Şāhibu’l-livā’
Muḳtefī Eklīl u Şāhibu’r-ridā’
87. Hādī vü Mevşül u Ṭayyib Münteḳā
Ḥāriş u Ma‘lūm u Muḳfī Muḳtefā

30 Hāşimiyyūn: Ḥāşimiyyūn, nüsha.

31 “Ālemlere rahmet olarak” el-Enbiyâ 21/107.

88. 'Urvetü'l-vuşķā Şırâţullâh Mekîn
Sâ'îķ u şâbîķ İmâmü'l-müttekîn
89. Eñ güzel ahlâķ onuñ evsâfidır
Eñ muţahhar nesl onun eslâfidır
90. Her meĥâsin luţf olunmuş zâtına
Her kemâlât mefhûm olmuş na'tına
91. Vaĥy ile medĥ eyledi hem ol Raĥîm
İnneke *le'alâ ĥuluķın 'azîm*³²
92. Ĥilm u şefķat 'afv u semĥ 'ulvî ĥayâ
'İlm u 'irfân ĥâriķu'l-'âde sehâ
93. Hem belâĥat hem feşâĥat hem zekâ
Hem nezâfet hem şecâ'at hem vefâ
94. Hem tevâzu' hem güzel mu'aşeret
Zühd ü taķvâ 'adl u iĥsân merĥamet
95. Cümle ahlâķ-ı ĥamîd u ve'l-kemâl
Cümle ĥüsni'l-muĥsinîn u ve'l-cemâl
96. Onda cem oldu bilâ-ĥad bî-gümân
Ĥaķ ĥabîbi ĥüccet-i âĥir zamân

[11]

97. Sensin ol mihr [ü] muĥabbet ey şafâ
Nûr-ı Ĥaķķ'a vaşl iden kân-ı vefâ

32 "Sen elbette yüce bir ahlâķ üzeresin." el-Kalem 68/4.

98. Olmasaydıñ sen var olmazdı cihān
Olsun artık ümmetiñ hep şād-mān
99. Yā Resūlallāh şefā‘at bekleriz
Tā ezelden beri vuşlat bekleriz
100. Ey nübüvvet baħriniñ ser-defteri
Ey velāyet rāhınıñ ser-rehberi
101. Bekliyor ümmetleriñ senden meded
Destimiz tut ey müşeffi himmet it
102. Ey Resūl-i ħāliķ-ı zī-şānımız
Dü cihānda cānımız cānānımız
103. Enbiyāniñ evliyāniñ şāhısın
Āsumāniñ pek mücellā māhısın
104. Ey ħabīb-i Kibriyā ey pādişāh
Ķalbleriñ envārsın bī-iştibāh
105. Cānımız cānānı sensin yā Resūl
Göñlümüz sultānı sensin yā Resūl
106. Āteş-i ‘aşkıñla mest eyle hemen
Ey nebiyy-i zī-şān u şāħib-kerem
107. Ķālķ’ıñ iħsānı sensin lā-cerem
Cān-ı ‘ālem menba‘-ı fażl u kerem
108. Sende bulduķ dīn ile imānımız
Olmasaydıñ yoķdu cism u cānımız

109. Muştafâ hem müctebâ hem zât-ı pāk
Aḥmed ü Maḥmūd odur maḥbûb-ı Ḥaḳ
110. Göñle aḳdı muttaşıl mecrâ-yı 'aşḳ
Zâhir oldı 'âleme da'vâ-yı 'aşḳ
111. Ey **Ḳarallî** vir şalât ol şâd-mân
Ḳoyma dilden yâd-ı cânânı bir ân
112. Pâyiniñ altında ol ğubâr-ı ḥâk
Vir şalavât ḳalbiñ olsun pîr u pāk

[12]

Allâhümmec'al efḳale şalavâtike ebeden ve enmâ berekâtike sermeden ve ezkā taḥiyyâtike faḍlen ve 'adeden 'alâ eşrefi'l-ḥalâ'îkî'l-insâniyyeti ve mecma'î'l-ḥaḳâ'îkî'l-îmâniyyeti ve ṭûru't-tecelliyâtî'l-iḥsâniyyeti ve mehbiṭi'l-esrârî'r-raḥmâniyyeti ve 'arûsi'l-memleketi'r-rabbâniyyeti vâsıtati 'ıkdî'n-nebiyyîne ve muḳaddimi ceysi'l-mürselîne ve kâ'idi rakbî'l-enbiyâ'i ve'l-mükerremîne ve efḳalî'l-ḥalkı'l-ecma'îne ḥâmili livâ'î'l-'izzî'l-a'lâ ve mâlik-i ezimmeti'l-mecdi'l-esnâ şâhidi'l-esrârî'l-ezeli ve müşâhidi envârî's-sevâbıḳı'l-üveli ve tercümâni lisânî'l-ḳıdemi ve menba'î'l-îlmi ve'l-ḥilmi ve'l-ḥikemi ve mazhari sırrı'l-cüdi'l-külîyyi ve'l-cüz'îyyi ve insânî 'aynî'l-vücüdi'l-'ulviyyi ve's-sufliyyi ve rûhi cesedi'l-kevineyi ve 'ayni ḥayâti'd-dâreyi el-müteḥallıḳı bi a'lâ rutebi'l-'ubûdiyyeti'l-müteḥallıḳı bi aḥlâḳı'l-maḳâmâtî'l-iştîfâ'îyyeti el-ḥalîlî'l-ekrem ve'l-ḥabîbî'l-a'zami seyyidinâ Muḥammed ibni 'Abdullâḥ ibni 'Abdu'l-muṭṭalibi ḥâtemi'n-nebiyyîne ve alâ âlihi ve şaḥbihi ecma'in 'adede ma'lûmâtike ve midâdi kelimâtike küllemâ zekereke ve zekerehu'z-zâkirüne ve ğafele 'an zikrike ve zikrihi'l-ğâfilüne ve sellim kesîran ilâ yevmi'd-dîn.³³

33 "Ey Allah'ım! Salavâtının en üstününü ve bereketlerinin en bolunu ve selâmlarının en güzelini ve mahlukatın en şerefli ve imânî hakikatlerin toplanma yeri ve ihsânî tecelliyâtın mazhari ve rahmanî sırlarının iniş yeri ve peygamberler silsilesinin odağı ve resuller ordusunun öncüsü ve peygamberler kâfilesinin komutanı ve mahlukatın en hayırlısı ve izzet sancağının taşıyıcısı ve en şerefli ululuk dizgininin mâliki ve kıdem lisânının tercümanı ve ilim, hilim ve hikmetler menbaı ve cömertlik sırrının mazhari ve

[13]

Ehlu Beyti'n-Nebî ve Aşhâbu'n-nebî Şallallâhu Aleyhi ve Sellem

113. Hâdîcetü'l-kübrâ³⁴ ol dür dânesi³⁵
Nesl-i pâk-i Muştafâ'nıñ anası
114. Zeyneb-i pâk Ümmü Külşüm Fâtimâ
Hem Ruqıyye ol benât-ı tahirâ
115. Ümmü Külşüm u Ruqıyye pür-ğayâ
Fâtimâtü'z-Zehrâ Zeyneb tütüyâ
116. Kâsım-ı envâr u 'Abdullâh naķî
Şems-i İbrâhîm u evlâd-ı nebî
117. Ehl-i beytiñ ħubbu vâcibdir saña
Ol sebebden kôrku olmaz insâna
118. Nerde seslenseñ kôşar imdâdıña
Ħamse-i Âl-i Âbâ yâ Fâtimâ
119. Yâ 'Aliyy ü yâ Ħüseyn ü yâ Ħasan
Yâ Resûlallâh şefâ'at el-emân
120. Ebû Bekr Fârûķ Ħaydar zi'n-nüreyn³⁶
Çâr-ı yâr-ı Muştafâ'dır fi'd-dâreyn

---

ulvî-suffî her şeyin gözbebeği ve iki âlemin hayat kaynağı ve en üst ubûdiyyet mertebelerini kazanmış ve en yüce makamlara yakışan ahlâkın sahibi ve en büyük dost ve en kıymetli sevgili ve Abdülmuttalib oğlu Abdullâh oğlu Efendimiz Muhammed'e ve onun ailesine ve ashabına ve malumatının sayısınca, kelimelerinin mürekkebine, zikredenler zikri devam ettiği sürece, gaflet edenler senin zikrinden gafil bulunduğu müddetçe salât ve selâm et." Geylânî, *el-Füyûzâtü'r-Rabbâniyyetü*, 162-163.

34 Hâdîcetü'l-kübrâ: Ħatîcetü'l-kübrâ, nüsha.

35 Mısranın vezni kusurlu.

36 Mısranın vezni kusurlu.

121. Her şaḥâbe 'âşık olmuş Aḥmed'e
Ser koyup rāh-ı Resûl-i emcede
122. Cümlesinden rāzîdir maḥbûb-ı Ḥaḳ
İḥtilâfât-ı umûrı sen bıraḳ
123. Her umûruñ kendine ḥâş dersi var
Her şu'unda çok ḥikem kılmış ḳarâr
124. 'Aḳl olunmaz ḥikmet-i Zü'l-ḥikmetiñ
Söz yiri olmaz ilâhî sünnetiñ
125. *Ṭut Hüdâ'nîñ buyruḡuñ eyle kıyām*
Vir ḥabîbiñ rûḥ-ı pâkine selām

[14]

Allâhümme ṣalli 'alâ Muḥammedin ve 'alâ âli Muḥammedin kemâ ṣalleyte alâ ibrâhîme ve 'alâ âli İbrâhîme inneke ḥamîdun mecîd. Al-lâhümme bârik 'alâ Muḥammedin ve 'alâ âli Muḥammedin kemâ bâ-rekte 'alâ İbrâhîme ve 'alâ âli İbrâhîme inneke ḥamîdun mecîd.³⁷

[15]

Mi'râcü'n-nebî Şallallâhu 'Aleyhi ve Sellem

126. Ol ḥatîm-i³⁸ Ka'be'deyken murtażâ
Geldi bir hâtif bi-ḥâl-i yaḳaza

37 "Allâh'ım! (İbrâhîm'e ve) âline salât (rahmet) ettiḡin gibi Muhammed'e ve âline de salât et. Şüphesiz Sen övülmeye lâıyk ve yücesin. Allâh'ım! (İbrâhîm'e ve) âline hayır ve bereket lutfettiḡin gibi Muhammed'e ve âline de hayır ve bereket ihsân et. Şüphesiz Sen övülmeye lâıyk ve yücesin! deyiniz." Buhârî, Deavât 32; Ebu İsa Muhammed ibn İsa Tirmizî, *es-Sünen*, thk. Ahmed Muhammed Şakir, (Mısır: Mektebetü'l-Halebî, 1975), "Vitr", 20; İbn Mâce, *es-Sünen*, nşr. Salih b. Abdülaziz b. Muhammed b. İbrahim Âl eş-Şeyh (Riyad: Darussalam, 1991), "İkâme", 25.

38 ḥatîm: ḥatîm, nüsha.

127. Şadrını şaqq itdi qalbini yudı
Hikmet ü 'ilm ü 'irfānla doldurdu³⁹
128. Geldi Cebrā'ıl yanında bir Burāq
Mescīd-i Akşā'ya vaşl eyledi Hāq
129. Cümle peygamberlere oldı imām
Kıldı namāz mi'rāc itdi ol hümām
130. Şundı Cebrā'ıl Resūl'e iki qab
Birinde sūt vardı birinde şarāb
131. Sūti terciḥ itdi ol şāh-ı rūsūl
Ümmeti buldı hidāyete vüṣūl
132. Vardı Cibrīl'le semā-yı evvele
Ol semāda Hāzret-i Ādem ile
133. Qarşılaşdı didi Cibrīl selām ver
Şafā geldin şāliḥ evlād peygamber⁴⁰
134. Şoñra vardılar ikinci semāya
İqbāl itdi ol 'İsā ile Yahyā⁴¹
135. İkinci semāda Yahyā vü 'İsā
Altıncı semāda Hāzret-i Mūsā⁴²

---

39 Mısranın vezni kusurlu.

40 Mısranın vezni kusurlu.

41 Mısranın vezni kusurlu.

42 Beytin vezni kusurlu.

136. Dördünci semâda Hâzret-i İdrîs⁴³

Yûsuf' uñ maqâmı semâ-yı şâlis

137. Beşincisinde Hârûn aḡ-ı Kelîm

Yedinci semâda Ḥalîl İbrâhîm

138. Cümlesi karşı gelüp aldı selâm

Eylediler medḡ u şenâlı kelâm

139. Şafâlar getirdin ey şâlih nebî

Şâlih evlâdımız ey şâlih aḡî

140. Vardılar Sidre'ye aḡar dört nehir

İkisi bâṭın u ikisi zâhir

141. Bâṭınî olanlar enhâr-ı cennet

Zâhirî olanlar Nîl ile Fırât

142. Hâzret-i Cebrâ'îl durdı Sidre'de

Söyledi kim yanarım bundan öte

143. Hâḡ tecellî eyleyip söyledi râz

Onda emr olundu beş vaḡt namâz

[16]

144. Mü'miniñ mi'râcı beş vaḡt namâz

Her kim edâ ider ise bî-ḡarâz

145. Ḥulûş u ihlâş u şıdḡ ile edâ

Vâşıl eyler mevlâsıña ebedâ

43 Mısranın vezni kusurlu.

146. Beş vaqt namâzdır diregi dîniñ
Şi'arıdır onlar dîn-i mübîniñ⁴⁴

147. Maqbûl olur Hâk katında bî-gümân
Sen şürû' eyle bu beş vaqte hemân

148. Ref ola aradan yetmiş bin hicâb
Ola kamu du'âların müstecâb

149. Dünyâ vü 'ukbâda istersen 'izzet
Sünnet-i seniyyeyi her ân gözet

150. Mi'râc-ı nebîyi sen eyle taşdıķ⁴⁵
Yoldaşın olsun Ebû Bekr-i Şiddik

151. Cân u dilden nebîye yâr olursun⁴⁶
Perdeler ref' olur onu bulursun

152. Onu bulan Hâkķ'ı bulur ey imâm
Bunda söz hitâma irdi ve's-selâm

153. İrmek isterseñ ebedî rızâya
Vir şalavât habîb-i Kibriyâ'ya

[17]

*Allâhümme şalli ve sellim 'alâ seyyidinâ Muḥammedin ve 'alâ âli seyyi-
dina Muḥammedin şalâten tuncinâ bihâ min cemî'î'l-miḥani ve'l-iḥa-
ni ve'l-aḥvâli ve'l-beliyyâti ve tüssellimnâ bihâ min cemî'î'l-fiteni
ve'l-esķâmi ve'l-âfâti ve'l-âhâti ve tütahhîrnâ bihâ min cemî'î'l-'uyü-*

44 Beytin vezni kusurlu.

45 Mısranın vezni kusurlu.

46 Mısranın vezni kusurlu.

*bi ve's-seyyi'āti ve teğfir lenā bihā min cemī'a'z-zünübāti ve temhū
bihā 'annā cemī'a'l-ḥaṭī'āti ve teḳzī lenā bihā cemī'a mā neḫlubuhū
mine'l-ḥācāti ve terfe'nā bihā 'indeke a'le'd-derecāti ve tübelliānā
bihā aḳṣā'l-ğāyāti min cemī'i'l-ḥayrāti fi'l-ḥayāti ve ba'de'l-memāti
yā Rabbu yā Allāhu yā Mucībe'd-da'vāti.⁴⁷*

[18]

Hātime

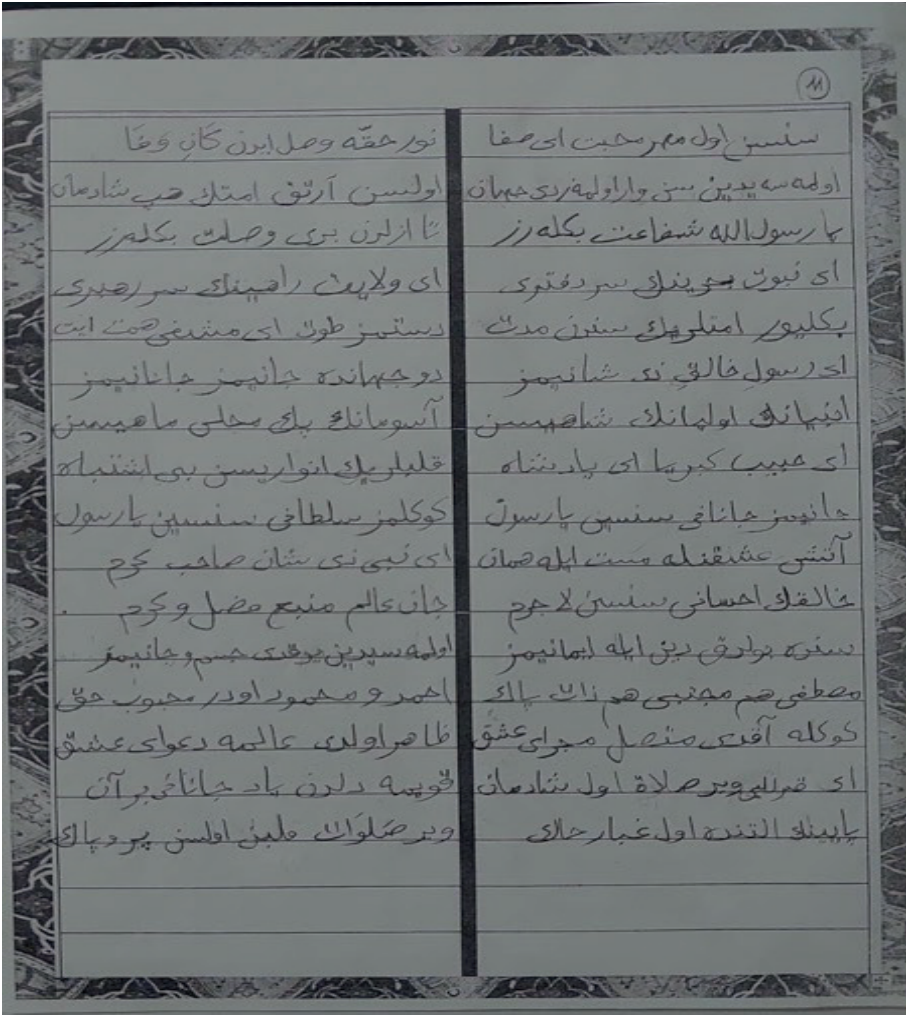
154. Yā ḥabībī 'āsī olma mu'tī ol
Ḥaḳḳ'a vuşlatda bulunmaz başka yol
155. Kulluḳ için ḥaḳ olundu ins ü cān
Kulluğa âmādedir kevn ü mekān
156. 'Ālem-i nāsūta gelmiş her kişi
'Āḳıbet ḥāke ḳarışmaḳdır işi
157. Ey 'azīz gel sen bu ḥālden 'ibret al
Kendini deryā-yı 'abdiyyete şal
158. Rehberiñ olsun Muḥammed Muştafā
Vir şalātın göñlüñe dolsun şafā
159. Yā İlähī ḳıl **Ḳaralī**'yi vehīb
Dü cihān içre ḥabībine ḳarīb

47 "Allahım, salât u selâm, Efendimiz Muhammed'e (A.S.) ve onun âl ve ashabına olsun. Öyle bir salât ki bizi her türlü minnet, ceza, korku, bela ve benzeri şeylerden kurtarsın ve salât bizi bütün fitnelerden, hastalık ve âfetlerden, dert ve musibetlerden selâmete kavuştursun. Yine o salât bizi bütün ayıp ve kusurlardan, günah ve isyanlardan temizlesin. Bütün günahlarımızın mağfiret edilmesine vesile olsun. Allah'ım sen o salât ile bizi bağışla, hatalarımızın hepsini onunla sil, arzu ettiğimiz ihtiyaçlarımızı onunla yerine getir. Bizi o salâtle kendi katında yüksek hem de en yüksek derecelere yükselt. Bizi onunla gayelerin en yukarısına eriştir. Dünyada da ahirette de bizim bütün hayırlara erişmemize vesile eyle." Geylânî, *el-Füyûzâtü'r-Rabbâniyyetü*, 139.

160. Tārīhiñ⁴⁸ virdim bu cehd olsun ḥabīb
Yā Me'ab u yā Ġafūr u yā Mucīb [1417/1996-1997]

161. Ḥamdülillāh **Behce**'miz oldı tamām
Rūḥ-i pāk-i Aḥmed'e şoñsuz selām

Ek 1: Behcetü'l-Ābidîn'in 11. sayfası

48 Tārīhiñ: Tārīhiñ, nüsha.